

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Din. 150

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO
DIŠNJE Din. 60. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 37.

Šibenik, 24. listopada 1924.

God. IV.

Načela Hrvatske Pučke Stranke.

Ovaj je članak izašao u br. 41. zagrebačke „Narodne Politike“ od 11. ov. mj., odakle ga prenosimo radi njegove programatske važnosti:

Liberalci raznih stranaka napali su u posljednje vrijeme ponovno više puta Hrvatsku Pučku Stranku. Radić i frankovci mislili su čak i to, da nas mogu dovesti u vezu s biskupskom okružnicom, koja je izdana uoči proslave svete godine i proslave tisućugodišnjice hrvatskoga kraljevstva. Budući da liberalci šire namjerno među hrvatsko pučanstvo krivo mišljenje o Hrvatskoj Pučkoj Stranci, to ćemo odgovoriti ovom prigodom na neke njihove zamjerke.

Hrvatska Pučka Stranka nastala je istom nakon rata i odatle datira njezin javni rad i njezina politička stranačka odgovornost. Nijesu je osnovali ni biskupi ni svećenici, nego mladi katolički intelektualci, radnici, obrtnici i seljaci. Svećenici su u našoj stranci ravnopravni članovi i nemaju nikakvih političkih privilegija ni hegemonije. Tko je za što sposoban, za to se i upotrebljava. Ne pita se kod toga, je li svećenik ili lajik, intelektualac ili manuelni radnik.

Hrvatska Pučka Stranka nije osnovana na crkvenoj organizaciji. Drugo je crkvena, a drugo stranačka organizacija. Za našu politiku nijesu odgovorni ni biskupi kao biskupi ni svećenici kao svećenici. Za politiku naše stranke odgovorni su oni, koji je vode. Kao građani ove države udružili smo se u stranku po pravima, koja proistječu iz građanske ravnopravnosti i slobode izricanja svojega mišljenja. Ako ljudi drukčijeg mišljenja drže, da smiju formirati stranke prema svojim kulturnim, socijalnim i političkim načelima, onda ne smiju toga prava uskratiti ni nama.

Ista potreba, koja je primorala katolike drugih država, da se organizuju politički, dovela je i do osnivanja Hrvatske Pučke Stranke. Kao slobodni građani želimo da vodimo onakvu politiku, kakva odgovara našem uvjerenju. Liberalci i socijalisti prihvatili su program, koji se u mnogim načelnim točkama kosi s tim uvjerenjem. Radi toga nam savjest ne dopušta, da budemo članovi njihovih stranaka. Politikom se moramo baviti, jer smo i mi građani, i zato nam je uvjerenje nalagalo, da osnujemo takvu stranku, koja će odgovarati i po svojim načelima i po svojoj praksi našoj ideologiji.

Ludorija je, kada tko tvrdi, da se smiju osnivati samo onakve stranke, koje mogu okupiti oko sebe sve državljanje. Takvo shvaćanje dovodi do identifikovanja stranke i države, a uz to takve stranke nijesu moguće nigdje na svijetu, a najmanje u nas.

Ne kidamo veza, koje nas moraju spajati s građanima drugog političkog mišljenja. Tko ne može da stupi u

našu stranku, preostaju mu druge stranke. Mi ga zato ne isključujemo iz društva i države. Imade stalnih načela, koja moraju biti zajednička svim državljanima i svim strankama, pa kad se radi o pitanjima, u kojima odlučuju takva načela, mi smo spremni da stupamo s drugima u širu ili užu suradnju. Kooperacija ili čak koalicija omogućava svim strankama, da se u nekim glavnim pitanjima nađu uvijek zajedno.

Hrvatska Pučka Stranka propovijeda kao jedno od temeljnih svojih načela građansku ravnopravnost pojedinaca i skupina i uz to nacionalni i socijalni solidarizam. Najodlučniji smo protivnici onih stranaka i grupa, koje zatvaraju oči pred realnim činjenicama i vladaju se tako, kao da u Jugoslaviji postoje samo pojedinci, a socijalne i nacionalne skupine za njih uopće ne postoje kao politički faktor. Takvo je shvaćanje države natražnjačko i tiransko. U ovoj državi imademo Hrvate, Srbe i Slovence, imademo katolike, pravoslavne, muslimane i druge vjeroispovijesti; imademo seljake, obrtnike, radnike i intelektualce. Sa svim tim skupinama valja računati kao sa skupinama, a ne kao s mnoštvom raspršenih pojedinaca. Zakoni i običaji u državi moraju stvoriti iz ovih skupina jednu raščlanjenu jugoslavensku zajednicu, u kojoj će vladati načelo građanske tolerancije i jednakopravne građanske utakmice.

Prigovarali su nam i prigovaraju nam još i danas, da smo se odrekli svojega hrvatstva. Takav prigovor može biti upravljen na adresu kojekakvih „integralnih Jugoslavena“, koji ne znadu procijeniti proces diferencijacije i unifikacije, pa zato misle, da pripadnost jednoj općenitijoj zajednici uništava u čovjeku pripadnost jednoj manje općenitijoj zajednici. Hrvatski pučani idu za tim, da se provede solidarizam između Hrvata, Srba i Slovenaca, pa zato je bezumno, kada nam tko god spočitava, da nijesmo Hrvati.

Iz domaće i vanjske politike.

Još uvijek neizvjesna situacija. Pribičevićem i radikalnim intrigama uspjelo je, da je Davidovičeva vlada na izričitu Kraljevu želju 15. t. mj. dala ostavku. Vidi se, da su radikali sa svojim trabantom Pribičevićem uprli sve sile i najnevjerojatnije makinacije, da Kralj njima povjeri izbornu vladu, te oni tako već u zametku razbiju bratsko sporazumijevanje i svoje korumpirane članove spase od zaslužene osude. Međutim Kralj je htio koncentracionu vladu, koja bi nastavila politiku sporazuma. Stoga su se zadnjih dana vodili pregovori između radikala i parlamentarne većine. Dva sastanka su se održala

Nekima se ne sviđaju ni naša socijalna načela. Bilo je ljudi, koji su mislili, kada se pojavila Hrvatska Pučka Stranka, da ćemo mi biti oruđe nekih protivnika pravedne socijalne reforme. Prevarili su se, pa su nam brzo okrenuli leđa. Mi ne žalimo za njima, jer vidimo, da smo se riješili jednog balasta. Bolje je, da se već sada odigrao taj proces, nego da se ne razumijemo. Ako nas tko god radi naših nazora o socijalnoj reformi naziva „katoličkim boljševicima“, to je stvar njegova ukusa i dokaz potpunog nepoznavanja sadašnjeg socijalnog života u Evropi. Hrvatska Pučka Stranka nije osnovana ni rad kakvih socijalnih natražnjaka, nego radi pravednosti, do koje moramo doći u rješavanju socijalnoga pitanja.

Radi kulturnoga programa proglašuju nas klerikalcima. Klerikalci smo im zato, jer tražimo prijateljski odnos između Crkve i države. Klerikalci smo im i zato, jer tražimo, da država u svojoj prosvjetnoj i crkvenoj politici poštuje prava katoličkih građana i Crkve. Prikazuju nas pred drugim vjerama kao nekekeke prozelitske propagandiste, koji tobože idemo za utjecajem na državnu politiku zato, da možemo prisiliti i muslimane i pravoslavne, da prijedu na katolicizam. O kakvom prozelitizmu nema u nas ni govora. Ista politička prava, koja tražimo za sebe, priznajemo i pripadnicima drugih vjeroispovijesti. Građanske tolerancije nijesmo povrijedili do sada, a ne ćemo je povrijediti ni ubuduće.

Hrvatska Pučka Stranka zastupala je uvijek dosljedno svoga načela. Za njezin rad nije odgovorna crkvena organizacija, nego stranka. Varaju se oni liberalci, koji pokušavaju, da pritiskom na kojeg crkvenog dostojanstvenika ili na cjelokupnu javnost skrenu Hrvatsku Pučku Stranku s onoga puta, kojim je do danas išla. Kao slobodni građani radit ćemo i dalje za svoja načela i ne ćemo dopustiti, da nam liberalci diktiraju, kako ćemo se držati.

pod predsjedništvom samoga Kralja. Radi neprihvatljivih uvjeta radikala nije moglo doći do sastava koncentracione vlade, pak je Jovanović povratio kralju povjereni mu mandat. Bude li se postupalo parlamentarno, kad nije moglo doći do koncentracije, morat će se reaktivirati Davidovičeva vlada, da nastavi svoj započeti rad. Tako drži i Blok. Nije moguće, da će Kralj bivšem PP režimu povjeriti izborni mandat, kako se to nadaju Pašičević i Pribičevići. To bi bilo fatalno. Još uvijek je dakle situacija neizvjesna. Čitava zemlja s velikom nape-tošću očekuje vijesti o konačnom rješenju vladine krize. Mi se ipak na-

damo, da će kod odlučujućih faktora pobijediti razbor te da će uočivši ozbiljnost momenta povjeriti sastav vlade onima, koji će započetim putem nastaviti svoj rad oko konačnog sporazuma Srba, Hrvata i Slovenaca u zajedničkoj državi te uspostaviti mira, reda, poštenja i zakona u zemlji. Narod to hoće! To mora biti! Bivša reakcija se više nikad ne smije povratiti na vlast!

Iz Narodne Skupštine. Prošle subote održala se sjednica Nar. Skupštine, ali je bila veoma kratka. Na njoj je pročitano saopćenje o ostavci vlade i kraljev ukaz o zaključenju stare sesije i otvaranju nove danom 20. listopada. — 20. t. mj. radi pregovora o rješavanju vladine krize i očekivanja konačne odluke sjednica je Nar. Skupštine započela istom oko 7 i po uvečer. Otvorio ju je nar. poslanik Agatonović i predložio za privremenog predsjednika radićevca Tomu Jalžabetića kao najstarijeg člana Skupštine. I ako još nije bila riješena vladina kriza, ipak se izabralo skupštinsko časnništvo. Za predsjednika je sporazumno izabran Ljuba Jovanović, za prvog potpredsjednika dr. Maček (HRSS), za drugog potpredsjednika dr. Hohnjec (SLS), a za sekretare: musliman Alić, davidovičevac Čičević, Bačinić (HRSS) i Kremžar (SLS). Dr. Maček je ovom prigodom izjavio u Skupštini: „Gospodo narodni poslanici! Zahvaljujući na povjerenju, koje ste mi ovim izborom iskazali, obećajem, da ću svim silama raditi, da dođe do pravoga izražaja volja Srba, Hrvata i Slovenaca i da jedamput dođe do potpunog izmirenja između tih naroda.“ Druga se sjednica Nar. Skupštine održala u srijedu. Bila je vrlo kratka. Predsjednik je javio, da se Skupština odgađa, dok vlada bude obrazovana.

Tekst Davidovičeve ostavke. Tekst Davidovičeve ostavke glasi ovako: Vaše Veličanstvo! Jer je Vaše Veličanstvo izrazilo potrebu, da predam ostavku s namjerom, da se raširi temelj za nastavak naše dosadanje politike mira, reda, zakona, borbe protiv korupcije i konačnog sporazuma među Srbima, Hrvatima i Slovincima, dozvoljavam si predati ostavku kabineta. — Ljuba Davidović.

Sastanak Mussolini-Marinković, koji je 20. t. mj. imao održati u Veneciji, radi vladine krize odgođen je.

Invalidski odbor Nar. Skupštine bez obzira na vladinu krizu nastavio je svojim radom i u načelu prihvatio vladin nacrt invalidskog zakona. Od glasovanja su se ustegli radikali i Pribičevići.

Stjepan Radić za monarhiju. Pariški „Journal des Debats“ od 17. t. mj. donosi članak „Jedan razgovor s g. Radićem“ od svoga dopisnika grofa Bégouena, datiran 12. listopada u Zagrebu. U tome članku g. Bégouen donosi i ove Radićeve izjave: „Vi

znate, da smo stavili naprijed ideju republike i da se naša stranka zove Hrvatska Republikanska Seljačka Stranka. Ovo je bilo potrebno, da se poslije rata uništi u duhu hrvatskog seljaka uspomena na Habsburgovce. Hrvatski seljak ih je identificirao s idejom monarhije i bio im je nekoć vjeran. Jedino republikanska ideja mogla je prekinuti ovu tradiciju... No sve se to može promijeniti. U politici postoje samo dva kategorička imperativa: međunarodna nezavisnost prema vani i blagostanje naroda i interes zemlje prema unutra. Neke monarhije vrijede, koliko i republika. Pogledajte Englesku, koja se može smatrati republikom, na čijem čelu stoji mjesto predsjednika okrunjen kralj... Ako naši predstavnici jednoga dana uđu u vladu, položiti će prisegu vjernosti kralju. Ovu će prisegu držati vjerno... Kralj Aleksandar je poštivan u Hrvatskoj, a ljubljenu u Srbiji. Mi želimo, da bude što više poštovan i ljubljenu. Prigodom zadnje krize kralj je bio lojalan i odlučno nastupio protiv korupcije i za parlamentarizam... Mi hoćemo izvjesnu autonomiju, koja uostalom ne bi ni u čemu škodila našem narodnom jedinstvu, shvaćeno u smislu imena naše države: kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca."

Tko je imao pravo: Hadžić ili Petrović? Zagrebački "Hrvat" od 18. t. mj. na uvodnom mjestu donio je ove informacije: "Jučer su stigli u Glinu zamjenik pokrajinskog namjesnika g. Gojković sa nar. zastupnicima drom Pernarom i Edom Markovićem, i pošli ravno u općinsko poglavarstvo, gdje ih nitko nije očekivao. Povod tomu dala je prijava nar. zast. Ede Markovića Pokrajinskoj Upravi, da se u općinskom poglavarstvu nalazi znatna količina pušaka i municije. Na poziv dra Gojkovića priznali su općinski činovnici, da se doista u zgradi općinskoga poglavarstva nalazi sakriveno spremno oružje i municija. Za svoje opravdanje su predočili dopis vojne komande, prema kojemu se istomu poglavarstvu šalje oružje i municija i upućuje ga se, da se ovo razdijeli dobrovoljcima i našim pouzdanim ljudima u poznatu svrhu. Po tom je obavijen pregled opć. zgrade, te je u njoj pronađeno više sanduka vojničkih pušaka i vojničke municije, koje je dr Gojković zaplijenio. Puške i municija su vojničke provenijencije." Odavle se najbolje vidi, da su onda bile neispravne tvrdnje generala g. Hadžića u njegovoj polemici s g. Na-

stasom Petrovićem, a na temelju izvještaja njegovih organa, da vojne vlasti nijesu dijelile oružje u narod.

Pašić teško obolio. Kako je Pašić više puta u svome životu upotrebljavao izliku bolesti u političke svrhe, to se i ovaj put, kada se pronio glas o njegovoj bolesti, kombiniralo, da je bolest političke naravi, pogotovo, nakon što je Pašić u dvoru izjavio, da je on pripravan povući se i poći u inozemstvo na oporavak. Međutim Pašićeva bolest je najozbiljnije naravi, što je razumljivo kod visoke njegove starosti. Liječnici su konstatali sklerozu, koja je stala da se brzo razvija. Liječnici su pustili krv Pašiću i zabranjuju svaki posjet i uzrujavanje starcu. Čini se, da su dogodaji posljednjih mjeseci vrlo nepovoljno djelovali na zdravlje g. Pašića.

Značajno je za radikale, da su u odboru za zakon protiv korupcije tražili, da zakon ne bi imao povratne moći. To im međutim nije uspjelo. Grizogonov je nacrt zakona propao, a prihvaćen je vladin sa većinom od 13:5 glasova.

Orjunaške vježbe u strijeljanju! Kako javlja ljubljanski "Slovenec", u nedjelju 12. t. mj. imali su orjunaši iz Radomlja, Vira i Domžala vježbe u strijeljanju u Jaršama, a u nedjelju 19. t. mj. na cesti iz Domžala do Kamnika. Bilo bi dobro znati, tko im je dao to oružje i kako im to vlast dopušta, tim više, što se orjunaši javno hvale, da će oni i dalje imati redovito takve vježbe, pa neka im vlast to i deset puta zabrani. Tko je tu po srijedi?

Raspust njemačkog parlamenta. Predsjednik njemačke republike Ebert raspustio je Reichstag, buduć državni kancelar dr Marx nije mogao da sastavi vladu, koja bi bila u stanju, da nastavi uspješno vođenje unutrašnje i vanjske politike radi neprihvatljivih uvjeta nacionalaca. Novi izbori obaviti će se 7. prosinca.

Izborna borba u Engleskoj je u punom jeku. Žestoka se borba vodi osobito između liberala i laburista. MacDonald je dosad već održao preko 50 agitacionih govora, tako da je posve promukao. Nije moguće, da će izvršiti program i na svom agitacionom putovanju održati 100 govora. Službeno se javlja, da je dosad prijavljeno 1414 kandidata: konservativci 543, liberali 340, radnička stranka 485 kandidata. Još preostaju komu-

nisti, irski nacionalci, 12 nezavisnih i konačno 17 konstitucionala, koji glasuju zajedno sa konservativcima. Među kandidatima imade 41 žena: 12 kod konservativaca i 29 kod radničke stranke.

Nova osuda fašističkog terora u Italiji. Poslije liberalnog kongresa u Livornu, na kojem je oglašena poznata rezolucija, s kojom se navaljuje na današnji režim sile i nezakonitosti, vladu Mussolinija je stigla nova osuda. Osuda sa strane onih, koje je do sada Mussolini smatrao svojim najvjernijim pristašama i čije je prijateljstvo istakao često puta u svojim samopohvalnim govorima. To je izjava ratnih boraca, s kojom optužuju današnju vladu zbog nepodnosivog stanja u mnogim pokrajinama Italije i zbog čega je nacionalni odbor svih ratnih boraca odlučio, da borci imaju odustati od učestvovanja u velikim fašističkim proslavama prigodom godišnjice ulaska crnih košulja u Rim. Ova izjava upravnog odbora talijanskih ratnih boraca izazvala je čitavu senzaciju u zemlji, a štampa joj posvećuje čitave stupce i beskonačne komentare i polemike.

Socijalistička vlada u Švedskoj. Nakon obavljenih parlamentarnih izbora kralj je povjerio sastav švedske vlade voći socijalista Brantingu. Branting je sastav primio i sastavio vladu. U izjavi vlade naglasio je Branting, da će ubuduće imati najveće uspjeha u narodu ona stranka, koja će ići za sveopćim razoružanjem.

Ustanak u Tripolisu. Prema vijestima iz Bengazija u jugoistočnom dijelu Tripolisa buknuo je ponovno ustanak. Talijanske su vlasti protiv ustaša odaslale dva puka pješadije i dvije aeroplanske eskadre. Izgleda, da Egipat podupire ustaše.

Pitanje Mosula. Radi kraja Iraka i grada Mosula u Mezopotamiji, gdje ima mnogo izvora petroleja, napetost među Turskom i Engleskom još uvijek traje. Za 27. ov. mj. savzana je u Bruxellesu vanredna sjednica vijeća Saveza Naroda, na kojoj će se ovo pitanje Mosula uzeti u pretres.

Ozbiljan položaj u Španjolskoj. Prema vijestima iz Madrida kralj Alfonso je potpisao ukaz za mobilizaciju triju godišta, tako da bi broj mobilizovanih dosegao oko 1 milijun ljudi. Diktator Primo de Rivera sa znatnim dijelom te armade kani započeti u Maroku veliku ofenzivu, a oko *oko milijuna ljudi bi ostalo u zemlji radi održanja mira i reda.* Već iz te odredbe se može lako zaključiti, da unutarnji položaj u Španjolskoj mora biti vrlo ozbiljan.

Pred sudbonosnim događajima u Albaniji. Pokret protiv sadašnje vlade u Albaniji je svakim danom to jači. Fan Noli izdao je proglas protiv Ahmed-bega, u kojem plaši albanski narod, da Ahmed-beg hoće da preda Albaniju Srbiji. Ovaj proglas međutim nije imao nikakvog djelovanja na raspoloženje duhova, nego nezadovoljstvo od dana u dan sve više raste.

Raspust engleskog parlamenta.

U četvrtak 9. o. mj. pročitani su u engleskom parlamentu ukaz, kojim se parlament raspustio. MacDonalдова radnička vlada je dan prije pretrpjela prigodom jednog glasovanja poraz. 364 zastupnika glasovala su protiv vlade. Za vladu je glasovalo samo 198 zastupnika MacDonalđove radničke stranke te liberala ljevičara. Ovog su puta konservativci i liberali složno glasovali protiv vlade. Tako je MacDonald nakon devet mjeseci vlade bio prisiljen da zatraži izborni mandat.

Opozicija je našla zgodnu priliku, da sruši socijalističku vladu prigodom prijedloga, da se istraži slučaj komunističkoga novinara Campbell, urednika komunističkog lista *Workers Weekly*, koji je bio uapšen radi jednog članka. Međutim uslijed jedne izjave MacDonalda bila je optužnica protiv

njeja povučena. Povlačenje te optužnice dalo je povoda, da su se liberali i konservativci složno našli protiv laburističke vlade.

Međutim, sve da i nije bilo slučaja Campbell, radnička vlada se ne bi dugo održala. Radnička stranka je u siječnju ove godine, nakon što je konservativac Baldwin predao ostavku svoga kabineta, uzela kao druga najjača stranka vladu u svoje ruke. To je učinila i stoga, što joj se tako nadala prilika, da pokaže svoju zrelost za vođenje britanskoga carstva te ujedno dokaže, da je vrijedna narodnoga povjerenja. Međutim radnička stranka nije imala apsolutnu većinu. Ona je morala da traži oslonu u liberalnoj stranci. Taj oslon je dakako dosta koštao MacDonalđovu stranku. Veza na glasove liberala *Lloyd Georgea* i *Asquitha*, prema kojima ima Mac-

U NAŠOJ BODULARIJI.

Božava, 15. oktobra 1924.

Svake godine, kad ljetom odlazim među ove naše puste bregove, susrećem iste ljude u bijelim tihim kućama. Susrećem ih sa onim njihovim smiješkom na usnama, a bolan ni ne znam, da isto takav smiješak titra na mojim usnama. I onda idem od kuće do kuće i pitam: Kako je 'barba, kako je nana? A oni odgovaraju onim svojim zagonetnim smiješkom: Pa tako. Moglo bi se bolje. O znam ja, što znači ona fraza. I moja majka meni tako govori, kad joj je slabo, baš slabo. A u kutu, daleko u kutu sjedi stari sljepi djed. Devedeset i četiri su mu godine. I sluša naš razgovor. A onda, kad ga ja na rastanku pozdravljam, kroz njegove sljepice oči toče se suze, a usne mu drhću i govori: "Sinko, kako ti? Znam, da nije posve dobro. E nikada ne će se vratiti ona vremena..." I sljepi bi djeda počeo glasno da cvili. Ko hara,

što joj ostaviše još jednu jedincatu nit....

I tako se ta priča svake godine ponavlja.

Prirastao sam tim crnomanjastim ljudima s onom živom vatrom u očima, što zna kadikad zaplamtjeti ko munja na nebu. Prirastao sam im i poznam njihovu dušu, njihovo tijelo, znam za njihovu radost i njihovu bol. Pratim ih u poslu i svaki njihov uspjeh napunja me srećom. Drago mi je, kad majke govore, da Bogu hvala, ove godine imade dosta smokava, i kad ocevi uzimaju na koljena najmanju djecu i veselo pričaju, kako će biti vina. I bude vina. Otac pogodi, njemu ne će izbjeći niti par barila.

Narod je sedmicom većinom zaposlen. Ili u polju, ili kod kuće, ili na moru, samo da je za poslom. A u nedjelju, kad cinkaju Božja zvonca na Božju službu, svatko ide, da zaboravi za nekoliko časaka na svijet, a da misli na Boga. Svetu nedjelju narod strogo časti i drži se one go-

spodnje: Otpočini! Nedjeljom se raspredaju oni dugi, beskonačni razgovori: prijatelj s prijateljem, a najviše kuma sa kumom. Često bude čitavo selo skupa i onda razgovaraju o kakvom važnom pitanju. I ja sam prošle nedjelje nabasao na jednu takvu "narodnu skupštinu" i čuo od naroda, da će u naše mjesto doći Biskup.

I zbijla za osam dana došje je Biskup. Sa pozom dostojanstvenika, licem sveca, srcem čovjeka. "Živio presvijetli Biskup!" — vikao je oduševljeno narod i pratio svoga pastira u crkvu Božju, da tu pred Gospodom zavoje blagoslov za naš kraj i za naše ljude. Velikog li dana! Djeca su se vrtjela, okretala, krizmanici su pjevali od veselja, a ona dva mala dječaka, što su u kleričkoj odjeći držali u rukama biskupski štap i mitru, crvenili su se od sreće.

A Biskup je govorio. Veličanstveno ko aposol, istinito ko prorok. A narod je slušao. I plakao.... Sa suzama i radosti i veselja i tuge i kajanja.

A onda je odlazio Biskup. Narod ga je pratio sa smijehom i poklicima, a ženske su ko na dolasku pjevale onu božansku molitvu: „Isuse, krotka i ponizna srca..." I tako je praćen pjesmom i narodnim blagoslovom odlazio Biskup.

Ja sam bio dirnut narodnim veseljem. Osjetio sam otkuda izvire to oduševljenje. Raskrinkao sam narodnu dušu i na dnu u fundamentu sam našao, da je ta duša čitava, cijela, posvećena je katolička, religiozna. I onda sam uskliknuo: „Da ustanu svi Pribičevići u svim svojim formama od careva gordoga Rima, preko sredovječnih knezova-nevjernika, pa sve do današnjega dana — svi ti ne bi bili u stanju, da istrgnu religiju iz ruke ovoga naroda". Sad shvaćam, da je duša čovjeka „naturaliter christian".

A kad je odlazio Biskup, spustao se mrak. Jedan je hitac iz „maškula" zatutnjio i narod se stao vraćati kući. Na zvoniku je cinkala „Zdravomarija".

Božidar Zirić.

Donald i ličnih antipatija, radnička stranka nije mogla da vodi vanjsku i unutarnju politiku težnjama svoga programa. Socijalistička radnička vlada je spremala, da pred parlament iznese ugovor s Rusijom, koji je jedna od prvih tačaka njezinog programa, te garanciju britanskog carstva za jedan zajam u iznosu od 20 do 40 milijuna šterlinga boljševističkoj Rusiji. MacDonaldova vlada je dobro noćila, da te dvije stvari ne će biti primljene sa strane liberala, a još manje konservativaca, te je voljela da padne kod Campellove atere, nego par dana kasnije kod glasanja za trgovački ugovor između Engleske i Rusije. Pad MacDonaldove vlade je uzrokovala nemogućnost daljnje saradnje sa liberalima. *Times* piše: „Uzrok pada vlade je u načelima, koja su izražena u programu, iznesenom u službenom laburističkom manifestu.“ Načela socijaliste MacDonalda nijesu se mogla složiti sa načelima liberala Loyd Georgea ili zastupnika velekapitala Baldwina, te je stoga *Labour Party* otišla na izbore.

I liberalna i konservativna i radnička stranka izdale su izborne manifeste, koji uglavnom govore samo o unutarnjoj politici. Jedino je u manifestu radničke stranke naglašen njezin rad u vanjskoj politici. Konservativni manifest govori o anketama kraljevskih komisija za poljoprivredu te o industriji i naglašuje, da će konservativcima biti glavna stvar, da porade na ojačanju i napretku britanskoga carstva. O vanjskoj politici manifest spominje, da će se Savez Naroda morati uzdržati, te da će obrambena sredstva carstva biti iznova pregledana, a ženevski nacrt za razoružanje biti do sinice ispitani. Izborni manifest liberala govori o radu za pocijenjivanje životnih namirnica i o nastojanjima za seljački i radnički stalež te za trgovinu. Manifest laburista naglašuje zasluge MacDonaldove vlade za opći mir te govori o ugovoru s Rusijom i o njegovoj vrijednosti i o socijalizaciji veletrgovina životnih namirnica.

Njemački *Kölnische Volkszeitung* do naša, da će konzervativci postaviti 500 svojih kandidata, laburisti 400, a liberali 200. O kakvom službenom izbornom savezu između liberala i konservativaca nema još govora, makar da se za taj zalaže liberal *Churchill*, jer se liberali nalaze još daleko od konservativaca. Čini se ipak, da će biti prema prilikama postavljeni u pojedinim kotarima zajednički kandidati. Pariški *Le Matin* prima vijest iz Londona, po kojoj se čini da će u 74 izborna kotara, gdje su laburisti na zadnjim izborima iznijeli pobjedu jedino sretnim slučajem, biti postavljen bilo liberal ili konservativac kao zajednički kandidat konservativne i liberalne stranke. Tako su n. pr. odlučili konzervativci, da ne stave protukandidata Paisley-u Asquithu leaderu liberalne stranke.

Iz katoličkog svijeta.

Prvi katolički nadbiskup u Beogradu. Za prvog katoličkog nadbiskupa u Beogradu Sv. Stolica je imenovala uglednog i učenog franjeva O. Rafaela Rodića, dosadašnjeg apostolskog administratora u Banatu i bivšeg zagrebačkog franjevačkog provincijala. Tako je ovo imenovanje moglo da uslijedi tek 10 godina iza zaključenja konkordata između Sv. Stolice i bivše kraljevine Srbije.

Novi katolički biskup u Skoplju. Za katoličkog biskupa u Skoplju Sv. Stolica je imenovala dra Janeza Gnidovca, svećenika iz Družbe sv. Vinka

Paulskoga (Lazaristi) u Ljubljani. No-voimenovani biskup do konca rata je bio ravnateljem i rektorom biskupske gimnazije u Št. Vidu nad Ljubljanom, a po ratu je stupio u misionarsku družbu lazarista.

Državno priznanje katoličke univerze u Milanu. Statute kat. univerze Srca Isusova u Milanu odobrio je vrhovni državni savjet. Ova je oblast ispitala statute, te je ustanovljeno, da je financijalna podloga zavoda dosta jaka, da se izvede sve, što je u programu predviđeno. Pritom navodeći država javnopravni značaj milanske katoličke univerze ističe, da je zavod do sada odgovarao svim znanstvenim zahtjevima, te naročito hvali privatnu inicijativu onih, koji su se dali na tako mučan posao, a jedino iz ličnih ciljeva, da prema svome svjetovnom naziranju unapređe općenito kulturu čovječanstva i talijanskog naroda napose.

Uspostava križa na kapitoliju. Na kapitolijem zvoniku sjao je od vremena, kako je kršćanstvo pobjedilo Rim, križ, koji su crkveni neprijatelji g. 1872. zbacili. Katolička novina „Corriere d' Italia“ napala je ove godine u aprilu ovo nedjeljo iz g. 1872. Inicijativom nekih rimskih katolika dozvolila je gradska općina, da se križ, koji je bio na Kapitoliju od 6. ili 7. vijeka, natrag izvadi iz skrovišta i izloži štovanju.

Orlovski vijesnik.

„Mladost“, glasilo hrvatskih Orlova, broj 8-9 izašao je ovih dana s vrlo lijepim i bogatim sadržajem. Uz razne organizacijske i sitne vijesti imade tu krasnih članaka. Prikaz ovogodišnjih orlovskih nastupa, uvodna pjesma: „U boj Orli!“, dramska slika od brata dra Josipa Andrića i t. d. Radi zaposlenosti i odsutnosti nekih članova redakcije ovaj je broj nešto zakasnio. Novi broj za mjesec je u tisku i izaci će ovih dana. Od nove godine izaci će Mladost preuređena u lijepoj opremi i sa slikama. Molimo sve prijatelje orlovske misli, da porade oko što većeg raširenja lista. Naručuje se kod Narodne Prosvjete - Zagreb, poštanski pretinac broj 109.

Orlovske akademije. Orlovski odsjek na Širokome Brijegu u Hercegovini priredio je prilikom trećoređskog kongresa 4. listopada vrlo uspješnu akademiju, koja je oduševila sve prisutne za rad u orlovstvu. - Đakovački Orli priredili su isti dan gimnastički nastup u počast preuzv. gosp. dru. Marčeliću, koji je prigodom svoga boravka u Đakovu posjetio naše Orlove. - Orao u Mostaru priredio je 11. ov. mj. u velikoj dvorani „Hrvoje“ svoj prvi javni nastup i akademiju. - Zagrebački Orlovi priredili su u nedjelju 19. ov. mj. u Velikoj Gorici kraj Zagreba prigodom posvete doma tamošnjeg našeg društva svečanu akademiju i natjecanje u svim vrstama orlovskog rada.

Priručnik orlovske organizacije sa Poslovnikom Hrvatskog Orlovskog Saveza i lijepim prikazom ustrojstva i rada orlovske organizacije ušao je ovih dana u tisk. Dostora će biti objavljena cijena knjizi, a već sada molimo sve naše prijatelje, da svrta pažnju svima, koji se interesiraju za orlovski pokret, i za ovu važnu knjigu.

Dan katoličke akcije. Na dan Svih svetih 1. studenoga o. g. slavi se Dan katoličke akcije. Kako je HKNSavez predstavnik naše šire prosvjetne akcije, treba da sva omladinska i orlovska društva u sporazumu sa svojim župnicima povedu što življu akciju za HKNSavez.

Preplatite se na „Nar. Stražu“

Domaće vijesti.

Požar u poštarskoj zgradi u Splitu. U noći između 20. i 21. ov. mj. za nevremena grom je udario u uvodni objekt na krovu pošt. zgrade u Splitu i prouzrokovao požar. Izgorio je sav krov i potpuno uništen telefonski ured, kao što i svi spojevi sa telefonima u gradu. Ukupna šteta iznosi kakvih 450.000 dinara. Telegrafski provod nije uništen, ali će se htjeti najmanje dva mjeseca, dok se uspostavi veza sa svim gradskim telefonima.

Tropska malarija u Tijesnome. Prošlih dana prijavilo se u Tijesnome više slučajeva tropske malarije. Izgleda, da su pred nekoliko vremena od toga umrle dvije osobe. Inače smrtnih slučajeva nema.

Naši dopisi.

Krapanj, 11. listopada,

Kakvih sve branitelja naroda ima.

Ima ljudi, koji se u ašem mjestu razmeću svojim državotvorstvom i ljubavlju za narod. Oni nagovaraju narod na dobro i njihova riječ mora biti uvažena. Oni bi htjeli biti zagovornici i branitelji bijednog naroda, jer oni sami s njim trpe, pak znadu, kolika je njegova patnja. - Između takvih branitelja naroda možemo zabilježiti i našega domaćeg sina Iva Luša. On vam je glava, ali i rep zemljoradnika

Gradske vijesti.

KAKO POSTUPAJU GG. CARINSKI POSREDNICI.

Šibenskim trgovcima na znanje.

Na temelju člana 3. o naplati carinskih tarifa predviđeno je, da carinski posrednici ili stranka kod carinjenja pojedinih predmeta imaju pravo, da iz sanduka izvade predmete, te da izmjere pred carinskim činovnikom netto-težinu i da plate onoliko carinu, koliko zakon predviđa.

Međutim, ako stranka nema vremena, onda predade račune i ostale potrebite stvari carinskim posrednicima, koji ne će da na interes stranke, koja ih skupo plaća, ne gledajući ni na tarifne cijene, kako bi morali, jer ih uopće nemaju u svojim lokalima na uvid strankama, koje bi cijene morale biti i potvrđene od upravitelja carinarnice, da se ne bi previše zaračunavalo.

Gg. carinski posrednici gledaju da stranku oštete, te čine, da stranka plati 10-15 kg. više, mjesto netto-težine mora platiti brutto-težinu, tako da za 1 kg proste daske od sanduka mora platiti 15 din., kao i za 1 kg. konzerve od rajčica. Tako se ovih dana desilo više slučajeva, da su trgovci bili radi takvog zaračunavanja oštećeni za više stotina dinara.

Ovakav postupak se mora najstrože ožigosati, jer je žalosno, da carinski posrednici, koji žive od šibenskih trgovaca, ne će da paze na njihove interese. Preporučam šibenskim trgovcima, da bojkotuju ovakve carinske posrednike, koji ne gledaju interes stranaka, s kojima žive, i sami

u selu. On svojim govorom više na seoskom zboru, da se ne daje fratri- ma i zauzima se za stvar, a njegov otac, s kojim stanuje, dva dana prije nosi gotovinu redovinu. I prije dvije godine on je isto tako govorio i uspio kod naroda, ali ga nije bilo čuti, kad su žandari išli po selu plijeniti. I sada bi nas htio zavaravati, ali neka tu mudrost ostavi za svoju obitelj.

Luša Ivan je dobar patriota, ali za svoj džep. Kad ne može prevariti, ne bi ni najmanje državu prevario ni za pò pare. On sakriva već od više vremena mnogo kamenih izgladenih kvadratnih ploča za popravak obale. Te kamene ploče sakrivaio je po unajmljenim konobama, a i sad su još po konobama, ali se naćukalo i do naša u javnost to patriotsko djelo našega sivog sokola. To kamenje, vlasništvo kr. pomorske vlade, dovezeno je valjda za popravak obale. No nadošao rat i talijanska okupacija, a on je sakrio kamenje, i to je ostalo njegovim vlasništvom. dok naša obala još uvijek stoji razvaljena. On bi taj materijal izvadio iz tuđe konobe, ali ne može, jer se boji, da javnost ne dozna, kako je do toga došao. To neka vlast razvidi i nagradi našeg malog Ivu, a mi mu poručujemo, da ćemo ga proturati na slijedećim izborima za deputata. Ivo, neka bude sretno! Zavidio bi svojim krivim ustima svu publiku beogradskog parlamenta!

Težak.

nastoje praviti carinske deklaracije, a nadležne vlasti neka uklone te carinske posrednike, koji ne čuvaju interese trgovaca, nego im još nanose štetu.

Trgovac.

Osnutak Hrvatskog Katoličkog Orla u Šibeniku. 17. ov. mj. održana je dobro posjećena konstituirajuća skupština Hrv. kat. Orla, na kojoj su primljena pravila i izabran upravni i nadzorni odbor. U upravni su odbor izabrani: Predsjednik Vlade Kulić, obrtnik; potpredsjednik Ante Protega, trgovac; tajnik Ante Šperanda, bank. činovnik; blagajnik Grgo Radić, trgovac; načelnik Ante Erga, trgovac; vođa naraštaja O. Toma Tomašić, gimn. profesor; gospodar Ante Kaštelan, učitelj. U nadzorni su odbor izabrani: Augustin Meznarić, bank. direktor, dr. Vjekoslav Vučić, odvjetnik i don Krsto Stojić, kateheta. Na skupštini su održali oduševljene govore braća V. Kulić, don A. Radić i A. Šperanda. Pravila su vlastima već podastarta na potvrdu, a upr. odbor je već započeo rad na što boljem uređenju i unapređenju društva. Novo-osnovanom društvu želimo mnogo uspjeha u radu oko što boljeg učvršćenja i raširenja orlovskog pokreta u Šibeniku.

† Antica Belamarić, kćerka pok. nadučitelja Vinka, umrla je prošlih dana u cvijetu mladosti nakon duge i teške bolesti. Bila je uzorna katolikinja, a kao pošt. činovnica vrlo savjesna. Radi svoje dobre i golubinje čudi bila je od svih štovana i lju-

Već 38 godina je SARGOV
KALODONT
ZUBNI KREM
nesumnjivo dobar!

bljena. Prireden joj je lijep sprovod. Vječni joj pokoj, a obitelji naše saučestuje!

Pokret stanara i podstanara. Prošle nedjelje održan je drugi sastanak mjesnih stanara i podstanara, na kojem su govorili advokat dr. Č. Medini i sudb. savj. dr. A. Buzolić. Oba su naglasili apsolutnu potrebu organizacije, u čemu su se složili i svi prisutni. Izabran je odbor od 12 lica, koji će poraditi za upis novih članova i dojučeršnje nedjelje sazvati glavnu skupštinu, na kojoj će se birati uprava i nadz. odbor. Sa sastanka je Udruženju kiradžija u Beogradu upućena ova brzojavka: „Pozdravljamo kongres želeći najbolji uspjeh u pravednim težnjama stanara“.

Za carinarnicu prvoga reda. Trgovačko-obrtničko udruženje za sjevernu Dalmaciju uputilo je opširnu spomenicu predsjedništvu vlade za razna životna pitanja, koja interesuju Šibenik i gornju Dalmaciju. Kao jedno od najhitnijih pitanja traži se, da se šibenska carinarnica podigne na carinarnicu prvoga reda, jer ono, što je Šibenik imao u tuđoj državi, može punim pravom da očekuje i u svojoj vlastitoj. Spomenica je vrlo lijepo obrazložena, pa se udruženje pouzdano nada, da će joj se barem djelomično udovoljiti.

Presude Vrhovnog Sudišta. Vrhovno Sudište u Zagrebu brzojavno je obavijestilo mjesni okružni sud, da je Mati Besednjaku, članu provalničke družbe u porezni ured, povišena kazna od 2 na 4 godine tamnice. — Isto tako vrhovno je sudište poništilo presudu zadnje porote protiv Kolombo Božice primalje u poslu čedomorstva. Od 3 godine kazna joj je snižena na 10 mjeseci, pa je puštena iz zatvora.

Ispiti osposobljenja. 10. studenoga o. g. započeo će ispiti osposobljenja za osnovne i građanske škole pred ispitnim povjereništvom na Učiteljskoj školi u Šibeniku. Molbe kandidata i kandidatice, sastavljene po dosadašnjim propisima, treba da stignu na povjereništvo u Šibeniku do 8. studenoga. Ispitna je taksa za kandidatice osnovnih škola 250 Din, a za kandidatice građanskih škola 300 Din.

Iselilo se prošlih dana za Australiju i Južnu Ameriku 8 težaka: sedmorica iz Šibenika, a jedan iz Zlosela. U zadnje vrijeme mnogi se spremaju, da otputuju u Australiju ili u Južnu Ameriku.

„Djevojačkom društvu Srca Isusova“ Mons. Niko Tabulov-Truta darovao je din. 100, da počasti uspo-

menu pk. Adele Delfin. — Uprava harno zahvaljuje.

Mnogim divljim brakovima policija je ušla u trag. U gradu i kotaru ima više od 40 slučajeva. Proti svima je zaveden kazneni postupak.

Zaželio se sjedalice Božikov Vid pk. Mate, pak je ukrao Mati Kovacu. Prijavljen je drž. odvjetništvu.

Stara lija opet dolijala. Drž. policija prekjucer uapsila je nekoga Traviso, talijanskog podanika iz Visa, jer je osumnjičen, da je pokušao poćiniti provalnu krađu u Kaštel Gomilici. Inače je poznati skitalica i redarstveno već više puta kažnjen.

Krađa. Dok je voditeljica gostione Miletić za čas nekamo otišla, netko se uvukao i iz ladice izvukao preko 2.000 dinara, pak netragom odmgaglio. Pod sumnjom bila je uapšena jedna osoba, ali je već i puštena, jer joj se to nije moglo dokazati. U toku su daljnji izvidi.

Nepoznati lopovl su ukrali Juras Josi pk Ive iz dvora raznu rubeninu u noći između 17. i 18. t. mj.

Radi pijanstva su drž. redarstvu prijavljene tri osobe te je proti njima zamećnut kazneni postupak.

Na oprez, mladi parovi! Drž. policija upozoruje sve ljubavnike i zaručnike, da se čuvaju te noću ne idn van grada, jer su prošlih dana u okolici klaonice nepoznati zlikovci napali jedan mladi par s namjerom, da zlorabe djevojku.

Stan u gradu, u kojem raspolazem sa dvije sobe, blagovaonicom, kuhinjom, nuzprostorijom i konobom te svim potrebitim u kući, zamijenio bih stanom, pa i manjim, u Varošu. Obratiti se upravi lista.

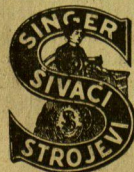
Puce srebreno za manšete sa kamenom od svijetle crne kovine u sredini izgubilo se. Moli se poštenu nalaznik, da ga preda upravi lista, jer je mili spomendar. Bit će zato nagrađen.

Radio-amateri pozor! Stigla nam je karta svih radiotelegrafskih i radiotelefonskih stanica za davanje u Evropi sa dotičnim spiskom. Cijena sa poštarinom Din. 24. — Hrvatska Knjižara Split.

Burza.

Zadnji tečaj na zagrebačkoj burzi bio je za:

Dolar u čeku Din 68.75
Liru tal. u čeku Din 3.01
„ „ u papiru Din 2.98
Franak francuski Din 3.65
„ švajcarski Din 13.32
Česke kruno Din 2.00
Napoleone Din 280.

ŠIVACI INGER strojevi

priznati su kao najbolji na svijetu.

Podružnica: ŠIBENIK Široka ulica.

ROLLOA

u svakoj vrsti i to:

čeličnih

„Eslingovih“ od drveta
žaluzije i od platna
balje, svake vrsti robe za umjetne bravare
i teretnih. liftova

Silvester Bernold, Novi Sad.

Telef. 234, preko puta Gasfabrike. Osn. 1885.

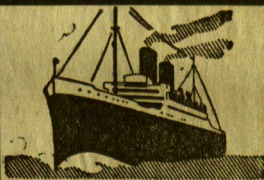
Filijala: Beograd, Dositijsva ul. 51.

U Australiju

otpremaju se putnici prvorazrednim parobrodima. Prevoz iz ŠIBENIKA do FREMANTLE-A za Lira sterlinga 36.—

Za sve upute obratite se na agenciju
JOSIP JADRONJA — ŠIBENIK.

Cosulich Line

Odlazak parobroda

„Francesca“

za JUŽNU AMERIKU i to BRAZILIJU i ARGENTINU uslijediti će iz domaće luke SPLIT dana

19. NOVEMBRA 1924.

Izravna putnička veza između SPLITA - SANTOS te SPLITA i BUENOS - AIRESA.

Sve upute daje odmah i besplatno: **COSULICH LINE**
glavno zastupstvo za Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca

J. G. Drašković

Telefon 24-98. **Zagreb** Cesta „B“ br. 3.

Agencija u ŠIBENIKU: **JOSIP JADRONJA.**

Filijale u BEOGRADU, Balkanska ulica 25 te zastupstva u LJUBLJANI, SUŠARU, SPLITU, METKOVIĆU, GRUŽU i VELIKOM BEČKEREKU.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov *Gospobanka.*
Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad,
Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva

preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne
lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje
najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove
povoljno, točno i brzo.